

BEWEGING VOOR EIGENTIJDS GELOVEN

JAARVERSLAG 2023

VOORWOORD

Ik hoop dat u tijd hebt om dit jaarverslag te lezen. Het is namelijk een unieke kans die niet weer terugkomt. Want dit is het laatste jaarverslag dat Erik Jan Tillema voor ons heeft gemaakt. Nog een keer zwaaien we Erik Jan uit, met veel dankbaarheid voor wat hij heeft betekend. Met veel enthousiasme beschrijft hij in dit verslag een deel van zijn 'levenswerk'. Zelfs zijn eigen afscheid beschrijft hij, als was hij een verslaggever. En ook van deze bladzijde spat het enthousiasme af waarmee hij de VVP heeft geïnspireerd. Dit enthousiasme geeft zo nog steeds energie.

Ik neem de vrijheid om op deze plek ook een en ander te benoemen wat niet expliciet in dit jaarverslag staat. Want de meeste dingen zijn gewoon routine en niks bijzonders, maar moeten wel gebeuren. Dan denk ik aan de werkzaamheden van bestuur en kantoor. Deze inzet van bestuursleden maakt geen deel uit van het jaarverslag maar mag wel genoemd worden. Het bestuur heeft het afgelopen jaar natuurlijk ook niet stil gezeten. Denk aan de organisatie van het afscheid van Erik Jan en de procedures en gesprekken om te komen tot de aanstelling van Meta Floor als nieuwe medewerker. En natuurlijk moet de inzet van het kantoor genoemd worden in dit afgelopen, bijzonder roerige jaar met vele overgangen. De overgang naar nieuwe werkzaamheden door verschuiving in werkuren en personeel, en ook de overgang naar een nieuwe werkplek - die uiteindelijk in 2024 zijn beslag kreeg. Dat alles vroeg en vraagt veel flexibiliteit van Inge Bult. Wat zouden we zijn zonder deze stabiele constante factor.

Alke Liebich

GROTE VERANDERINGEN IN HET VERENIGINGSJAAR 2023

In 2023 zijn er verschillende dingen veranderd voor de vereniging. Zo vond op 9 juni het afscheidssymposium plaats van Hetty Zock als bijzonder hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen. Jarenlang deed Hetty onderzoek naar geestelijke verzorging en begeleidde zij studenten.

Ook Erik Jan Tillema nam in 2023 afscheid van de vereniging: in september stopte hij als beleidssecretaris. Inmiddels is hij opgevolgd door Meta Floor.

Een andere, minder ingrijpende, verandering, was er voor de website vrijzinnig.nl. In 2023 zijn we overgestapt op een nieuw besturingssysteem. Wie de site bezoekt, zal niet veel veranderingen zien, maar voor de verschillende webmasters is het werken helemaal anders geworden. Gelukkig hebben zij een training ontvangen waardoor ze er nu mee uit de voeten kunnen.

Daarnaast was er ook nog treurig nieuws: in september overleed Corina van Riel. Jarenlang verzorgde zij de vormgeving van ons tijdschrift VrijZinnig. Inmiddels is er een goede opvolger gevonden.

Afscheidssymposium van Hetty Zock aan de Rijksuniversiteit van Groningen.

Vrijzinnig Westland (Zuid-Holland) nam een video op waarin wordt uitgelegd waar de vrijzinnigheid voor staat. De video is te vinden op YouTube.

Bestuur

Algemene vergaderingen

Er waren dit jaar twee ledenvergaderingen. De eerste vond plaats op 3 juni in de Johanneskerk in Amersfoort. Voorzitter Alke Liebich leidde de vergadering en beleidssecretaris Erik Jan Tillema kondigde zijn vertrek aan. Daarna werden de gebruikelijke onderwerpen behandeld, zoals de jaarrekeningen, begrotingen, het jaarverslag en de uitreiking van een erespeld. Vervolgens werd er ruim de tijd uitgetrokken voor de bespreking van de (financiële toekomst) van de landelijke VVP. Naast het vinden van bestuurskracht (steeds moeilijker) wordt ook het financieren van alle werkzaamheden langzamerhand een probleem. Er komen minder baten binnen en de reserves slinken. Er wordt besloten om een aantal stappen te zetten: zoals bezuinigen (vooral op personeelskosten) en aanvullen van de reserves (o.a. via een verzoek aan de plaatselijke en provinciale verenigingen). Vanwege deze ontwikkelingen stelt het bestuur voor om de begroting voor 2024 op een extra vergadering in het najaar te bespreken. In de middag hield Sabine Wassenberg een lezing over het boek 'De zoon van de gazelle' dat zij samen met Kamel Essabane schreef. De tweede ledenvergadering werd gehouden op zaterdag 4 november in de Kapel in Hilversum, voorafgaand aan de Ontmoetingsdag. Hier werd alsnog de begroting voor 2024 besproken en vastgesteld.

Hilversum

Amersfoort

Bestuur

Op 31 december 2023 bestond het bestuur van de vereniging uit de volgende leden:

A.B. (Alke) Liebich (voorzitter)
J.K. (Koos) Bakker (secretaris)
W. F. (Wim) Postma (penningmeester)
E.N.A. (Els) van Essen (namens Oost Nederland)
M.A. (Mieke) de Haan (namens de VVP Groningen en Friesland)
W.C.M. (Wim) Jumelet (financiële projecten)
N. (Nico) Vreugdenhil (namens de VVP Zuid-Holland)

Personeel

Als personeel van de vereniging waren op 31 december 2023 in dienst: Inge Bult als bureaussecretaris (20 uur per week) en Erik Jan Tillema (7 uur in de week). In september stopte Erik Jan met zijn werkzaamheden als beleidssecretaris, maar bleef voor 7 uur in de week werken aan de website en de digitale ondersteuning. Meta Floor treedt met ingang van 1 januari 2024 in dienst als beleidssecretaris.

Vergaderingen landelijk bestuur

Het landelijk bestuur van de VVP vergaderde in 2023 7 keer, waarvan 3 keer via Zoom. De regel is dat de vergaderingen in principe de ene keer live en de andere keer online plaatsvinden.

Erespelden

Er was een erespeld voor de heer Joop Smit uit Appingedam die 25 jaar bestuurslid is geweest van achtereenvolgens de VVH Appingedam en de VVP Groningen. De speld zal op een later tijdstip op een bijeenkomst van de VVP Groningen worden uitgereikt.

Besturendag

Op woensdag 20 september was er een bijeenkomst van het landelijk bestuur met provinciale en plaatselijke bestuurders in het landelijk dienstencentrum in Utrecht. Naast het uitwisselen van informatie met elkaar waren er nog twee onderwerpen.

Dominee Martine Wassenaar hield een presentatie over Geestelijke verzorging thuis. Al enkele jaren ondersteunt de overheid de mogelijkheid om in gesprek te gaan met een geestelijk verzorger.

Daarna werd er in kleine groepen gediscussieerd over twee bedachte casussen voor plaatselijke verenigingen. In de eerste casus lag de nadruk op een tekort aan bestuurskracht, in de tweede waren de financiën het grote probleem. Het landelijk bestuur heeft beloofd om aan de slag te gaan met de resultaten van de discussie vanuit de verschillende groepen.

Publicaties

Veertigdagenkalender: Zie je de bui al hangen?!

Niet alles is kommer en kwel, zo vindt Joke van der Velden, de samensteller van de jaarlijkse Veertigdagenkalender. Ook al leven we in een tijd waarin de verschillende crises over elkaar heen buitelen.

Daarom droeg Veertigenkalender van 2023 het thema 'Zie je de bui al hangen?!'. Door alle problemen in de wereld is er veel om over na te denken. Maar Joke schrijft: 'Nadenken is meestal niet voldoende. Vervolgens moeten we de handen ineenslaan en opstaan en aan de slag gaan. En als dat niet gebeurt of niet lukt opstandig worden en nogmaals met rede van je te laten horen. Als je zorgen soms té veel worden, kijk dan nog maar eens naar de vrolijke voorkant. De bui blijft niet eeuwig boven onze hoofden hangen!'

Vrijzinnige kerstbundel

Het kerstverhaal over Jezus die werd geboren in een stal is overbekend, maar wat gebeurt er als we kleine details aan het verhaal veranderen? Als de baby bijvoorbeeld een meisje is. Of als priesters luisteren naar het gebrabbel van een kind. Dan ontstaan er heel andere kerstverhalen.

De Kerstbundel van de vereniging stond weer vol verschillende verhalen. Niet alleen teksten die je anders naar Kerst laten kijken, maar ook een interview met kunstenaar Marieke Ploeg. Zij kwam onlangs veel in de media omdat haar beelden van een vrouwelijke godin waren vernield. In het interview – dat voor het incident plaatsvond – vertelt zij waarom zij beelden van een eeuwenoude, vrouwelijke godin is gaan maken en wat het haar bracht.

Verder schreef dominee Kim de Berg een overdenking bij een gedicht van Herman de Coninck. Alke Liebich, voorzitter van de VVP, verzorgde het voorwoord.

Tijdschrift VrijZinnig

In 2023 verscheen het ledenblad VrijZinnig vier keer.

De redactie van VrijZinnig wordt gevormd door:

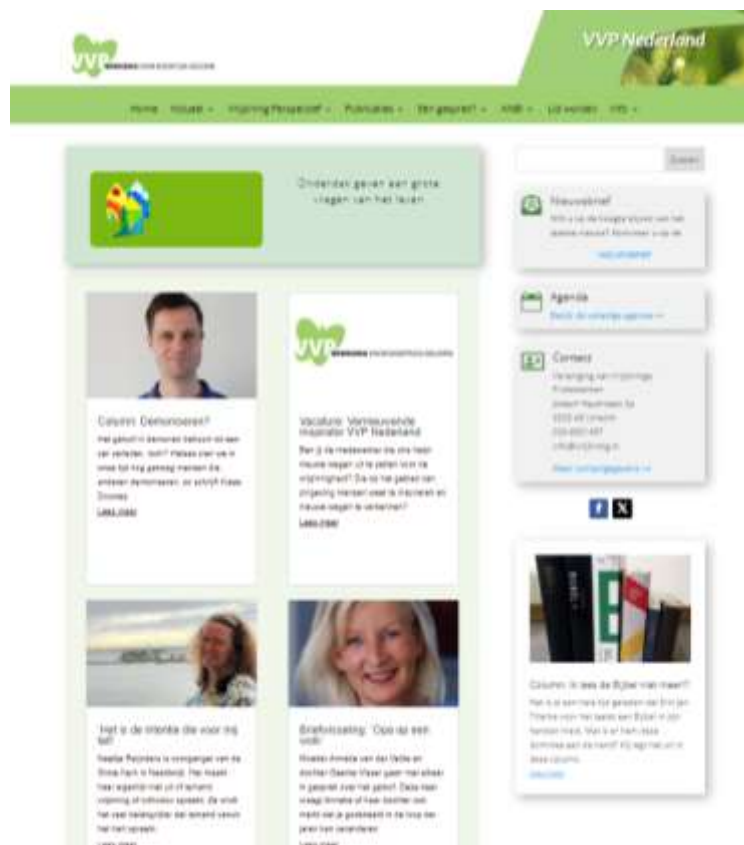
Klaas Douwes, Foekje Dijk, Nel Verburg, Annemieke van der Veen, Wim Wattel en Erik Jan Tillema (tot september 2023).

Website en sociale media

Er veranderde veel voor de website. Jarenlang draaide vrijzinnig.nl (en de zogenoemde satellietsites, zoals vrijzinnig.nl/groningen en vrijzinnig.nl/zuidholland) op het besturingssysteem Joomla. Dit systeem is echter niet heel toegankelijk en is in de loop der jaren verouderd. Nieuwere, betere en makkelijker te gebruiken systemen zijn inmiddels beschikbaar. Toen er een grote en dure update voor Joomla aankwam, heeft het bestuur van de VVP besloten om over te stappen op Wordpress.

Het bedrijf Isimedia (dat verschillende, kerkelijke websites heeft ontworpen) is voor ons aan de slag gegaan om ervoor te zorgen dat de overstap zo makkelijk mogelijk ging.

Aan de buitenkant van de website is niet veel veranderd. De nieuwe opmaak lijkt veel op de oude. Aan de 'achterkant' (dus waar de webmasters aan de slag gaan) zijn wel veel dingen anders geworden. Door middel van trainingen en ondersteuning maakten de webmasters zich het nieuwe systeem vrij snel eigen, al blijft werken aan een website altijd lastig.

Vrijzinnig Perspectief

Net als andere jaren stelde de projectgroep van Vrijzinnig Perspectief een activiteitenprogramma samen. Verenigingen en gemeenten kunnen hierop intekenen zodat zij zonder veel moeite aantrekkelijke activiteiten kunnen organiseren in hun gemeente.

Een greep uit de verschillende activiteiten:

Ziel zoekt zin. Een lezing over zingeving

Na enkele zware existentiële crises ging journalist Pauline Weseman op zoek naar nieuwe vormen van zingeving. Zij schreef daarover voor onder andere VolZin en dagblad Trouw.

Scheppingsverhalen uit de hele wereld

Erik Jan Tillema verzamelde jarenlang scheppingsverhalen uit de hele wereld en vertelt de mooiste die hij heeft gevonden.

Geloof en wetenschap door de lens van Spinoza

Sterrenkundige Margot Brouwer is geboeid door het universum en door filosofische vragen en daar weet ze op een mooie manier over te vertellen.

Ontmoetingsdag

In 2023 werd de Ontmoetingsdag gecombineerd met een extra Algemene Vergadering. Daarnaast werd tijdens deze dag officieel afscheid genomen van Erik Jan Tillema als beleidssecretaris.

De bijeenkomst vond plaats op zaterdag 4 november in de Kapel in Hilversum. Het is een bijzonder gebouw dat al jaren wordt gebruikt door de plaatselijke, vrijzinnige gemeenschap. In de ochtend werd er vergaderd (zie het hoofdstuk 'Bestuur' eerder in dit Jaarverslag).

Na de korte vergadering verzorgde Erik Jan een lezing over Soemerische mythen. De verhalen over de goden Inana, Enki, Enlil en anderen zijn de oudste, aan ons overgeleverde religieuze verhalen en zij vormden een inspiratiebron voor de latere Griekse mythen én veel bijbelse verhalen. Toch zijn deze mythen uit het stroomgebied van de Eufraat en Tigris veel minder bekend.

Daarna trad Pauline Seebregts op, samen met harpiste Jopie Jonkers. Zij gaven een muzikale voorstelling vol verhalen.

Studiedagen

Vrijzinnig convent

Het convent van vrijzinnige voorgangers werkt al enkele jaren samen met het convent van Vrijzinnigen Nederland. In 2023 werden er twee studiebijeenkomsten georganiseerd: één in het voorjaar, rondom het boek 'Boven is onder ons' van vrijzinnig hoogleraar Rick Benjamins en een tweedaagse bijeenkomst in het najaar in conferentiecentrum Mennorode. Daar werd een gevarieerd programma aangeboden, met een lezing over Boeddhisme, een workshop over pastoraat en een kennismaking met het hedendaagse druidisme.

De Vrijzinnige Lezing

Op 24 maart 2023 verzorgde emeritus-hoogleraar Willem B. Drees De Vrijzinnige Lezing in de Geertekerk Utrecht. De titel van zijn lezing was 'Agnostisch én religieus? Vrijzinnig geloof in het licht van de godsdienstwijsbegeerte'. Voorafgaand aan de lezing gaf Drees een masterclass aan vrijzinnige studenten. De video van de complete lezing is terug te vinden op www.devrijzinnigelezing.nl

Studiedag Zuid-Holland

De VVP Zuid-Holland organiseerde op 7 juni in de Haagse Houtrustkerk een studiedag voor vrijzinnige voorgangers uit het Westen van het land. Marga Haas kwam er spreken over de betekenis van dromen en hoe je die kunt gebruiken in het pastoraat.

Studiedag: Kunstmatige Intelligentie en de theologie

De VVP hielp mee aan de organisatie van de studiedag van Op Goed Gerucht over Kunstmatige Intelligentie. De dag vond plaats op 23 juni in de Maartenskerk in Doorn. Een van de hoofdsprekers was Pim Haselager, hoogleraar Maatschappelijke impact AI aan de Radboud Universiteit. Hij ging in op de vragen welke ethische dilemma's AI met zich meebrengt en wat daarin belangrijk is voor dominees en theologen.

Liberaal Christendom

In 2023 verschenen er verschillende artikelen op de website liberaalchristendom.nl die door een breed publiek werden gelezen. Enkele voorbeelden:

Een theologische kijk op sport

Sport verbreedert, sport is oorlog. Sabine Wolsink, judoka en promovenda aan de universiteit van Wenen, reflecteert op sport en de ontsparingen die daarin voorkomen. In haar bespreking van sportfilosofe Meeuwse grijpt ze o.a. terug op Tillich en Caputo.

Te snel voor God?

Hoe houden we ons staande in de wereld die steeds meer versnelt? Raken we uiteindelijk uitgeput, of vinden we in de vorm van religie een oase om tot rust te keren? De Duitse denker Hartmut Rosa houdt al jaren een pleidooi voor resonantie en oncontroleerbaarheid.

De artikelen zijn terug te lezen op de website liberaalchristendom.nl

In 2023 kondigde Liberaal Christendom ook een nieuwe preekschrijfwedstrijd aan. De vorige editie was een groot succes. Opnieuw worden theologen en niet-theologen uitgedaagd om een korte overdenking te schrijven bij een bepaalde bijbeltekst. Dit keer kunnen deelnemers zich vastbijten op teksten die gaan over gender en geaardheid. De uitreiking van de wedstrijd zal plaatsvinden in 2024.

preekschrijfwedstrijd **MAN ♂ EN ♀ VROUW**
♀ SCHIEP ♂ HIJ/ZIJ ♀ HEN?

Hoogleraren

Prof. dr. Rick Benjamins

Bijzonder hoogleraar Vrijzinnige Theologie, verbonden aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) in Amsterdam en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG)

'In het kalenderjaar 2023 heb ik als hoogleraar aan de PThU een aantal taken verricht die in aanmerking komen voor vermelding in het jaarverslag van de VVP. Ik was betrokken bij de voorbereiding van De Vrijzinnige Lezing die in 2023 door Wim Drees werd verzorgd. Aan de lezing was dit jaar voor het eerst een masterclass verbonden waarvoor zich een aantal research-master studenten en promovendi hadden opgegeven. Voor de beroepsgroep van predikanten, kerkelijk werkers en geestelijk verzorgers gaf ik een PAO-cursus (postacademisch onderwijs) over de ontwikkeling van de vrijzinnige theologie en over mijn boek 'Boven is onder ons'. In de predikantsopleiding van de PThU verzorgde ik een cursus 'Liberal theology in modernity and postmodernity' waarvoor zich relatief veel studenten aanmeldden. Bovendien is het aardig om te vermelden dat ik door Jörg Lauster, hoogleraar in München, werd uitgenodigd om samen met nog twee collega's uit Schotland en Zweden mee te doen aan een zogenaamd promovendi-colloquium. We namen elk drie promovendi mee en lazen dus in een groep van zestien personen een week lang teksten over het thema 'Religie in Europa'. Die bijeenkomst was heel vruchtbaar, zowel voor ons als hoogleraren als voor de promovendi, niet in het minst omdat in dat soort bijeenkomsten een soort netwerk wordt geknoopt, in dit geval van vrijzinnige of ruimzinnige theologen.'

Prof. dr. Hetty Zock

Bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor het domein van de geestelijke verzorging' aan de RUG. Ingesteld door het KSGV, in samenwerking met de VVP

'Het jaar 2023 stond in het teken van mijn afscheid van Groningen. Op 9 juni, een prachtige zonnige dag, was er een fantastisch afscheidssymposium: 'Bezinsels – zintuig-breed in gesprek'. Het was een vrolijke bijeenkomst, waar de zintuigen en de verbeelding van de deelnemers volop werden ingezet tijdens de lezingen en workshops. Er werd o.a. gewerkt met muziek, geur, foto's en haptonomie. In het voorjaar van 2024 verscheen een themanummer van het tijdschrift Psyche & Geloof over het symposium, waarin ook mijn afscheidsrede werd opgenomen.

Verder was ik betrokken bij de organisatie van een internationaal congres van godsdienstpsychologen in Groningen: 'The psychology of religion in an entangled world'; schreef ik samen met twee collega's een artikel over hoe geestelijk verzorgers in een levensbeschouwelijk diverse en seculiere context kunnen samenwerken met andere

zorgverleners; en was ik mede-begeleider van een promotieonderzoek naar de rol van de eigen levensbeschouwing van geestelijk verzorgers die niet vanuit een kerk werken.

In het vrijzinnig veld was ik o.a. betrokken bij de organisatie van 'De Vrijzinnige Lezing' en was ik lid van het curatorium van de predikantenopleiding van de Remonstrantse broederschap. Verder schreef ik een paar columns in Vrijzinnig en hield ik in verschillende afdelingen een lezing over 'Harry Potter en de Zin van het leven'.

Samenwerking

De VVP staat niet alleen in het kerkelijke landschap en werkt met veel verschillende partners samen. Met name op plaatselijk niveau gebeurt er veel: verschillende vrijzinnige verenigingen vormen een fusiegemeente met bijvoorbeeld remonstranten of doopsgezinden. Op landelijk niveau ziet de samenwerking er veel projectmatiger uit. Enkele voorbeelden:

- Het jaarlijkse studieconvent voor voorgangers (zie elders in dit jaarverslag) wordt al enkele jaren samen met Vrijzinnigen Nederland georganiseerd.
- Daarnaast werkt de VVP mee aan studiedagen van Op Goed Gerucht.
- Publicaties, vacatures en activiteiten van de andere vrijzinnige organisaties worden actief gepromoot.
- Al jaren ondersteunt de VVP, samen met het Apostolisch Genootschap, Vrijzinnigen Nederland en de Doopsgezinde Sociëteit de website www.zininopvoeding.nl waar ouders en verzorgers informatie en inspiratie kunnen vinden voor de opvoeding.
- Samen met het KSGV financiert de VVP een bijzondere leerstoel aan de Rijksuniversiteit Groningen.

